

21 345

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Wet voorlopige regeling schadefonds geweldsmisdrijven en andere wetten met voorzieningen ten behoeve van slachtoffers van strafbare feiten

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 30 november 1992

De leden van de CDA-fractie constateerden dat prof. mr. W. H. M. Reehuis in zijn inaugurele rede «Schadevergoeding in het strafrecht» (Kluwer, 1992) wijst op het feit dat er, zoals deze leden reeds in het voorlopig verslag hadden opgemerkt, complicaties kunnen ontstaan in geval van samenloop tussen de schadevergoedingsmaatregel en een civiele schadevergoedingsactie. Deze leden vroegen wat de situatie is indien ten gevolge van het naast elkaar kunnen lopen van beide procedures twee executoriale titels tot betaling zijn ontstaan: één strafrechtelijke en één civielrechtelijke. Wat is dan de onderlinge verhouding tussen deze twee titels?

Zoals ik in de memorie van antwoord heb gesteld, zal de dader die de schade heeft vergoed en die voor de tweede keer aansprakelijk wordt gesteld, zich met succes kunnen beroepen op het feit dat hij de schade reeds heeft vergoed. Zo zal hij ook als de beide procedures tegelijkertijd of vlak na elkaar lopen zich erop kunnen beroepen dat hij twee keer voor dezelfde schade aansprakelijk wordt gesteld. De rechter zal daar rekening mee moeten houden. Zo zal de strafrechter als het slachtoffer reeds een civiele schadevergoedingsprocedure is gestart, de civiele vordering buiten beschouwing kunnen laten. De civiele rechter zal de zaak kunnen aanhouden in afwachting van een beslissing in de strafzaak. In beide gevallen is de rechter afhankelijk van de vraag of de verdachte c.q. gedaagde zich erop beroept dat hij reeds in een andere procedure aansprakelijk wordt gesteld voor de schade. Dit is echter niet ongebruikelijk in het civiele recht. Hoewel het ne bis in idem beginsel van toepassing is als een gedaagde twee keer in civilibus wordt aangesproken, kan zeker niet worden uitgesloten dat als de gedaagde zich er niet op beroept, bijvoorbeeld in een verstekprocedure, de rechter hem voor een tweede keer veroordeelt tot vergoeding van de schade. Als de eisende partij dan beide executoriale titels ten uitvoer wil laten leggen kan de veroordeelde zich hiertegen verzetten door in een kort geding de staking van de tenuitvoerlegging van één van de titels te eisen.

Indien de schade van het slachtoffer door de verzekeraar is of zal worden vergoed, ligt oplegging van de schadevergoedingsmaatregel niet in de rede, behalve eventueel ter vergoeding van het eigen risico. De rechter zal, alvorens hij de maatregel oplegt, moeten nagaan of de

schade niet op andere wijze is of wordt vergoed. Dit wordt ook van hem verwacht alvorens hij de vordering van de beledigde partij toewijst. Legt de rechter ondanks het feit dat de schade reeds door een verzekeraar is vergoed, de maatregel op, dan kan de verzekeraar die bij wijze van subrogatie de vordering van het slachtoffer op de dader heeft verkregen, zich tot de staat of, indien het bedrag reeds is uitgekeerd aan het slachtoffer, tot het slachtoffer wenden.

Voorts vroegen deze leden of de rechter bevoegd is de hoogte van de schadevergoedingsmaatregel te bepalen op een lager bedrag dan de objectief vastgestelde schade. Het antwoord hierop luidt bevestigend. De voorwaarde dat de maatregel slechts mag worden opgelegd indien en voorzover de verdachte jegens het slachtoffer naar burgerlijk recht aansprakelijk is, beperkt de rechter slechts in zoverre dat hij de verdachte niet kan verplichten tot vergoeding van de schade waarvoor deze niet op grond van het civiele recht aansprakelijk is. De rechter kan echter de hoogte van de maatregel beperken. Hiervoor zal bijvoorbeeld aanleiding kunnen bestaan als een diefstal in vereniging is gepleegd en slechts één verdachte vervolgd wordt. De totale schade zal dan niet altijd alleen op deze dader moeten kunnen worden verhaald, maar dient te kunnen worden gematigd tot het bedrag dat gelijk is aan het bedrag dat de dader uit de diefstal heeft verkregen.

De vraag van deze leden of de rechter er verstandig aan doet de schadevergoedingsmaatregel niet op te leggen als er ernstig rekening moet worden gehouden met de kans dat de verdachte de schade niet zal kunnen vergoeden en vervangende hechtenis zal moeten worden toegepast, laat zich niet abstracto beantwoorden. De rechter zal hierover in concreto met inachtneming van de omstandigheden van het geval moeten beslissen.

Het antwoord op de vraag van deze leden of de rechter de schadevergoedingsmaatregel mag matigen op grond van de draagkracht van de dader, luidt ontkennend. De maatregel is namelijk gericht op het herstel van de rechtmatige toestand.

Ten slotte vroegen deze leden of de strafrechter, indien de benadeelde partij zich heeft gevoegd, de dader kan veroordelen tot vergoeding van de schade nader op te maken bij staat. Het antwoord hierop luidt ontkennend. In deze mogelijkheid is niet voorzien. De voegingsprocedure staat alleen open voor vorderingen van eenvoudige aard. Vorderingen waarvan de hoogte alleen met behulp van een schadestaatprocedure kan worden bepaald, moeten worden ingediend bij de civiele rechter. Er is geen reden de strafzaak hiermee te belasten.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch-Ballin